

3) ефективність надання поліцейських послуг населенню; 4) оцінка громадської думки про ефективність діяльності поліції.

Список використаних джерел:

1. Кубасенко, А. В. (2023). Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів: погляд на проблему. *Київський часопис права*, (1), 202-208. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.30>.
2. Закордонний досвід оцінки ефективності поліцейської діяльності та перспективи його використання в Україні : наук.-метод. рек. / К. Л. Бугайчук, І. О. Святокум, В. В. Чумак. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 52 с.
3. Небеська М. С. Оцінка ефективності діяльності Національної поліції України. *Держава та регіони Серія: Право*. 2019. № 4 (66). С. 92-97.
4. Охріменко І. Оцінка ефективності діяльності органів і підрозділів Національної поліції України: погляд на проблему. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 139–144.

Ігор ПИРІГ,
професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

**ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ**

Україна є суверенною, незалежною, демократичною та правовою державою. Згідно зі ст. 1 Конституції України [1], головними принципами функціонування держави є забезпечення прав і свобод людини. Ст. 3 Конституції України підкреслює, що права громадянина є найвищою цінністю, а гарантії цих прав визначають усю діяльність органів влади. Одним із ключових завдань держави є захист прав громадян, і цю функцію значною мірою виконує Національна поліція.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію», цей орган «служить суспільству, забезпечуючи охорону прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримання громадського порядку» [2]. Діяльність поліції регламентується Конституцією України, законами України та підзаконними актами, які визначають стандарти її роботи. Виконання цих вимог є обов'язковим для всіх підрозділів поліції.

Однією з основних функцій поліції є розслідування кримінальних правопорушень. Метою таких розслідувань є захист людини, суспільства та держави від проявів злочинності, а також забезпечення прав учасників провадження. Згідно зі ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України

(далі – КПК), розслідування має бути швидким, повним і неупередженим [3]. Для цього працівники поліції проводять слідчі (розшукові) дії, спрямовані на формування доказової бази. Однією з найважливіших таких дій є огляд місця події. Ця процедура дозволяє виявити та вилучити докази, що можуть бути вирішальними для кримінального провадження.

Огляд місця події є ключовим моментом початкового етапу розслідування. Наприклад, слідчі можуть вилучати об'єкти, на яких залишилися сліди злочину: скло, дверні косяки, замки, сейфи тощо. При цьому необхідно враховувати, що такі об'єкти зазвичай є приватною власністю. Відповідно до ст. 41 Конституції України право власності є недоторканим, і вилучення майна можливе лише за згодою власника або з дотриманням установлених процедур. Якщо власник не надає згоди, слідчі або експерти використовують спеціальні технічні засоби, щоб зняти необхідні сліди без пошкодження чи вилучення майна. У разі вилучення об'єкти повинні бути повернуті власнику якнайшвидше після завершення необхідних процедур.

Обшук є ще однією важливою слідчою (розшуковою) дією, що проводиться для виявлення доказів, знарядь злочину або встановлення місця перебування розшукуваних осіб (ст. 234 КПК). Іноді проведення обшуку вимагає порушення цілісності об'єктів, наприклад, зняття штукатурки, підлоги або обшивки меблів. Такі дії повинні проводитися лише за дозволом слідчого та під його контролем. Хоча вони є законними, слід враховувати, що пошкодження майна може викликати матеріальні чи моральні збитки для власника. Згідно зі ст. 56 Конституції України кожен має право на компенсацію шкоди, завданої службовими особами. Тому необхідно ретельно зважувати доцільність пошкодження приватного майна. Під час обшуку можуть бути вилучені особисті речі, які містять важливу для розслідування інформацію. Наприклад, це можуть бути листи, документи або дані на комп'ютерах. У таких випадках слід забезпечити дотримання права на конфіденційність. Ст. 31 Конституції України гарантує таємницю листування, телефонних розмов та іншої особистої інформації.

При проведенні експертиз, наприклад, комп'ютерно-технічної, експерт повинен забезпечити нерозголошення особистої інформації, яка не стосується розслідування. Так само під час вилучення речей, що можуть містити сліди кримінального правопорушення (наприклад, одягу або предметів, пов'язаних із приватним життям), слід враховувати недоторканність особистого життя громадянина, передбачену ст. 32 Конституції України.

Експертна діяльність є важливою складовою слідства, однак вона нерідко супроводжується порушенням строків виконання експертиз та досліджень. Особливо це стосується складних експертиз, таких як автотехнічні, будівельно-технічні чи комп'ютерно-технічні. Наприклад, вилучення автомобіля для проведення експертизи може призупинити роботу підприємства, якщо транспортний засіб є винятково важливим. Затримка в проведенні експертиз порушує права громадян на користування майном,

гарантовані ст. 41 Конституції України. Тому важливо оптимізувати процеси проведення експертиз та мінімізувати їх вплив на власників майна.

Дотримання прав і свобод людини під час роботи поліції є головною умовою забезпечення законності. Це залежить від професіоналізму правоохоронців, їхньої етичності та знання законів. Для підвищення рівня захисту прав людини необхідно: підвищувати кваліфікацію поліцейських і експертів, впроваджувати європейський досвід у правоохоронну діяльність, забезпечувати контроль за дотриманням законності під час слідчих (розшукових) дій. Україна, як правова держава, має створювати умови, за яких права кожного громадянина будуть захищені навіть у найскладніших обставинах.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

Віктор ЛАЗАРЄВ,
професор кафедри теорії та історії
держави та права Харківського
національного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВА ЛЮДИНИ В АКТАХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Дослідження прав людини завжди привертають увагу представників різних галузей знань, а також є актуальною проблемою, яка загалом постійно розвивається та уособлює спільну ціннісну орієнтацією для сучасного світу. Залежно від різних умов (історичних, соціальних, економічних тощо) кожна окрема демократична держава має свій рівень гарантій та захисту прав людини. Проте виклики, з якими стикаються держави в умовах демократії, завжди мають дилему: як вирішити ту чи іншу проблему, не порушуючи при цьому права людини.

Сьогоднішні реалії глобального світу стали такою проблемою як для демократій зокрема, так і для сучасного світу загалом. Права людини не є